E. Stanula

"Le nèoplatonisme: colloques internationaux du Centre National de la Rocherche Scientifique. Royaumont 9-13 juin 1969", Paris 1971 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 11/1, 212-213

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

dla wielu uczonych oraz licznych prac dyplomowych. Wśród tych ostatnich interesujący jest temat rozprawy doktorskiej René Hovena. Autor podjął się szczegółowego przebadania stoicyzmu w aspekcie losu duszy ludzkiej po jej odłączeniu się od ciała. Autor stawia sobie konkretne pytanie: czy istnieje nadal, a jeśli tak, jaki jest stan duszy po śmierci człowieka. Odpowiedź na postawione pytanie daje autor na 179 stronach swej pracy doktorskiej, napisanej według schematu metodologicznego rozpraw dyplomowych. We wstępie ustawia problem oraz omawia okoliczności, skłaniające autora do podjęcia się takiego tematu (s. 9—12), następnie przedstawia bogatą bibliografię, dotyczącą stoicyzmu w ogóle oraz jego problemu (13—24). Na trzon pracy składa się dwie części, każda złożona z czterech rozdziałów. W pierwszej części przedstawia pogląd stoików, począwszy od Zenona aż do Posydoniusza na temat losu duszy po śmierci człowieka. Druga część omawia to samo zagadnienie, tylko na podstawie stoików cesarstwa rzymskiego. Każda część oraz poszczególne rozdziały kończą krótkie syntezy osiągniętych wyników. Osiągnięte wyniki podsumowuje jeszcze raz pod koniec rozprawy: dusza po odłączeniu się od ciała istnieje nadal przez bliżej nieokreślony czas, później łączy się z duszą świata. Pogląd ten u stoików nie jest jednomyślnie przyjmowany. Zróżnicowanie poglądów w tym względzie autor dostrzega w zależności od etapu rozwoju stoicyzmu. Stoicyzm późniejszy jest bardziej zróżnicowany. Rozprawę kończy indeks rzeczowy (s. 164—167) oraz indeks analizowanych w rozprawie autorów starożytnych (169—178).

Książka R. Hoven'a, wyróżniająca się zwięzłością analiz, jasnością formułowanych wniosków i siłą przekonania, stanowi ogromną pomoc do zrozumienia patrystycznych poglądów na losy duszy po śmierci człowieka, dalej na temat kosmologii wczesnochrześcijańskich, mocno przesiąkniętych stoicyzmem.

Le néoplatonisme. Colloques internationaux du Centre National de la Recherche Scientifique. Sciences humaines. Royaumont 9—13 juin 1969. Paris 1971, ss. XIV + 496.

Już pięć lat upłynęło, kiedy we Francji, w miejscowości Royaumont odbyło się międzynarodowe sympozjum, poświęcone w całości neoplatonizmowi. Sympozjum zorganizowało Centrum badań myśli antycznej, pod kierownictwem profesora Sorbony, M. Schuhla. Potrzebą sympozjum zrodziła myśl konfrontacji badań francuskich uczonych z osiągnięciami uczonych innych krajów, którzy swymi pracami otworzyli nowe drogi, prowadzące do lepszego zrozumienia neoplatonizmu. W sympozjum wzięło udział około 70 uczonych z Europy i Ameryki. Wśród listy uczestników niestety brak jest nazwisk polskich specjalistów w zakresie starożytnej historii filozofii.

Owocem trzy dni trwającego sympozjum jest interesująca książka, wyróżniająca się sztuką edytorską, omawiająca najistotniejsze problemy neoplatonizmu.

Książka składa się z przedmowy, w której redaktorzy publikacji omówili okoliczności zwołania sympozjum (s. IX—X), listy uczestników (XI—XII), programu sympozjum (XIII—XIV), wstępu, w którym P. Hadot scharakteryzował w sposób syntetyczny istotne rysy neoplatonizmu, jego wpływ na kulturę europejską oraz przedstawił kierunek dyskusji na sympozjum (1—3). Zasadnicza część publikacji (s. 5—484) prezentuje 39 wygłoszonych referatów i komunikatów naukowych oraz wypowiedzi dyskutantów. Referaty oraz dyskusje koncentrują się wokół pięciu problemów neoplatonizmu: dwa pierwsze referaty omawiają przejście platonizmu w neoplatonizm. Dalsze 10 referatów prezentują znaczenie Plotyna w rozwoju neoplatonizmu. 11 dalszych rozpraw poświęcono neoplatonizmowi, którego źródła są zachowane w języku greckim, 3 zaś omawia neoplatonizm arabski. Ostatni problem, to znaczy neoplatońską tradycję w okresie średniowiecza oraz czasach nowożytnych, omawia ostatnie 13 referatów. Książkę zamyka alfabetyczny indeks filozofów starożytnych i uczonych, zajmujących się neoplatonizmem (s. 485—493) oraz spis treści (s. 495—496).

Książka przedstawia zarys problematyki neoplatonizmu oraz jej próby rozwiązania przez współczesnych najwybitniejszych znawców, z tego względu nie może być pominięta przez historyków filozofii, zwłaszcza okresu patrystycznego.

E. Stanula